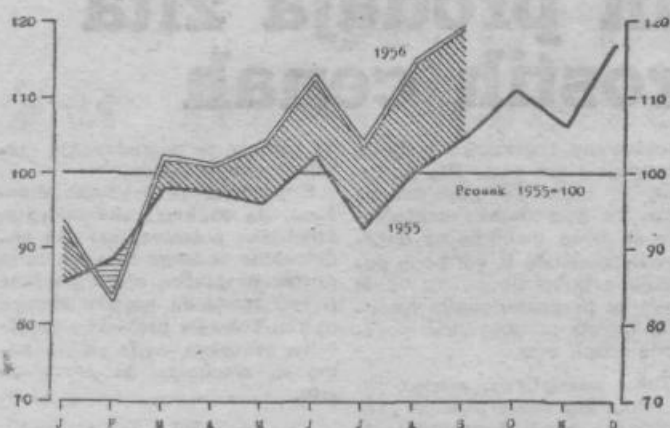

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Industrijska proizvodnja je bila v septembru za 19% veća kakor povprečna proizvodnja lani in za 4 točke nad proizvodnjo v letošnjem avgustu.

Ce vzamemo prvih 9 mesecev skupaj, znaša porast 8% (v pri-

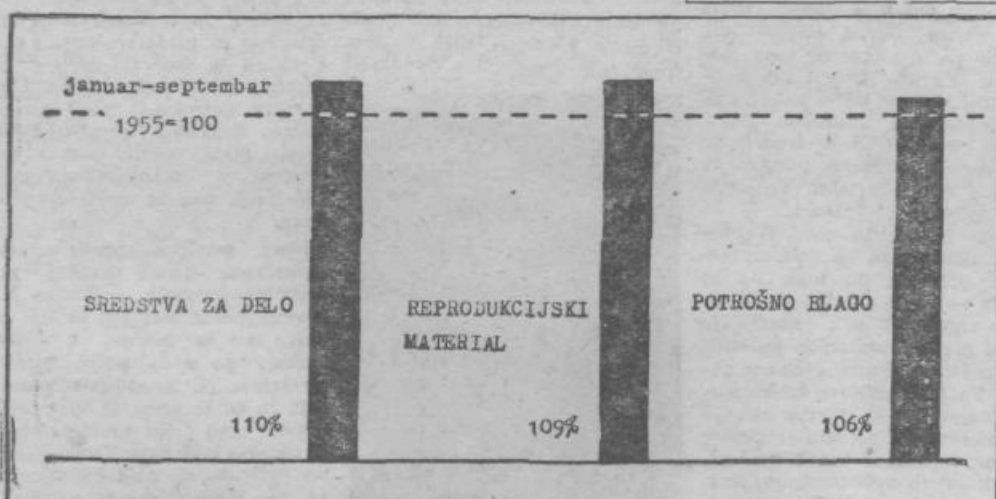
merjavi s prvimi 9 meseci 1955). Ker pride redno v zadnjih mesecih leta do največjega porasta, računajo, da bo proizvodnja tudi v četrtem tromesečju vidno rasla in da se bo približala določenemu povečanju desetih odstotkov.

OSNOVNI INDUSTRIJSKI IZDELKI

(mesečno povprečje januar—september)

	1955	1956	indeks
Elektroenergija, mil. kWh	350	401	115
Premog, tisoč ton	1236	1352	109
Metalurški koks, tisoč ton	57	74	130
Surova nafta, tisoč ton	21	23	110
Prečelava nafte, tisoč ton	62	71	115
Surovo železo, tisoč ton	41	51	115
Surovo jeklo, tisoč ton	67	73	109
Vajjano blago, tisoč ton	43	48	93
Aluminij, ton	957	1147	121
Elektrolitni baker, ton	2083	1987	96
Svinec, ton	6257	6037	97
Votile steklo, ton	2339	2746	117
Cement, tisoč ton	129	121	94
Zveplena kislina, ton	6132	8510	139
Umetna gnojila, tisoč ton	17	22	129
Kmetijski stroji, ton	1091	1228	113
Tovornjaki, kosov	140	189	135
Gradbeni les, tisoč m ³	157	159	95
Bombažne tkanine, milj. m ²	14	14	100
Volnene tkanine, tisoč m ²	2134	1844	87
Obutev, tisoč parov	551	597	109
Jedilno olje, ton	2826	2279	81
Tobačni izdelki, ton	1340	1310	98

PROIZVODNJA PO NAMENU

Ce raziščemo povečanje proizvodnje po namenu, pridemo do sklepa, da porast količin potrošnega blaga iz domače industrije še vedno zaostaja za porastom proizvodnje sredstev za delo, surovih in drugih materialov za proizvodnjo. Indeksi so taki (9 mesecev 1956 v primerjavi z 9 meseci 1955):

sredstva za delo 110
material za reprodukcijo 109
potrošno blago 106
Vsekakor predstavlja preusmeritev k blagu široke potroš-

nje v nekaterih vejah zapleteno in težavno delo. Kljub temu pa je porast proizvodnje potrošnega

blaga manjši, kakor je določeno s planom, in še manjši kakor omogočajo objektivne možnosti.

DELOVNA SILA

Skupno število zaposlenega oseba v proizvodnji (industriji, eksploataciji gozdov in gradbeništvu) je bilo v teh 9 mesecih povprečno za 2% manjše, kakor v prvih 9 mesecih leta 1955. Največje znižanje števila zapo-

slenih zaznamujemo v gradbeništvu — za 25%.

V industriji je hkrati poraslo število zaposlenih za 7%, torej za 1 točko manj kakor proizvodnja.

Zaposlenost in cene strojegradnje

Vzroki visokih cen domačih strojev — Ukrepi za njihovo znižanje

Sedanje cene domačih strojev so zelo visoke, to pa je eden izmed najvažnejših vzrokov, da jih je težko prodati. Sredstva investitorjev so sorazmerno omejena in jim ne omogočajo nakupov strojev po teh cenah.

Znižanje cen bi razširilo tržišče in omogočilo prodajo v večjih količinah. Zato so iskali rešitve, ki bi strojegradnjo omogočile, da zniža cene, poveča proizvodnjo in zmanjša proizvodne stroške. S pristojnimi organi državne uprave je bilo doseženo načelno soglasje o izvedbi določenih olajšav, ki v okviru sedanjega gospodarskega sistema zmanjšujejo obveznosti do zveze in o spremembi nekaterih instrumentov.

Znižanje obveznosti

Odprava davka na promet pri končnih izdelkih in pri najvažnejših skupinah polizdelkov predstavlja naprej največje znižanje dosedanjih obveznosti podjetij strojegradnje. Obrestna mera na osnovna sredstva je bila zmanjšana s 6 na 2%. Zvezna industrijska zbornica je razen tega predlagala, da se jamstva za kredite pri dopolnilnih obratnih sredstvih in za zamudne obresti prenesejo iz sredstev za samostojno razpolaganje v lastno ceno. Doselej so obremenjevala sredstva za samostojno razpolaganje povprečno z okrog 60%. Lani je 9 največjih podjetij samo za zamudne obresti in druge penale angažiralo 95% sredstev za samostojno razpolaganje.

Spremembe v kreditiranju

Zaradi olajšanja prodaje izdelkov strojegradnje so doseda-

nji sistem kreditov proizvajalcem za prodajo opreme na obroke razširili na več izdelkov. Zvezna industrijska zbornica in Narodna banka FLRJ bosta določili te izdelke, pri čemer bodo upoštevale pojav zalog končnih izdelkov, ki nastaja zaradi pomanjkanja kupnih sredstev na trgu, ne glede na to, ali gre za serijsko ali za posamezno proizvodnjo. Gospodarske organizacije — kupci bi odplačevali ta kredit iz amortizacije eno do treh let. Jugoslovanska investicijska banka bo razen tega sestavila seznam izdelkov, za katere bo odobrvala investicijske kredite gospodarskim organizacijam izven natečajev in brez obvezne izdelave investicijskih elaboratov, da bi pospešila prodajo domačih strojev in poenostavila postopek pri izkoriščanju investicijskih kreditov.

Devizna sredstva in koeficienti

Zagotovitev reprodukcijskega materiala, posebno iz uvoza, se bo izboljšala s povečanjem deviznih sredstev iz krogov, iz katerih se zalagajo podjetja strojegradnje, prav tako pa tudi s povečanjem deviznih sredstev tehničnim trgovinam za izboljšanje njihove funkcije industrijskih servisov. V pripravi je izdelava novih koeficientov za uvoz opreme, ki bodo dvignili konkurenčno sposobnost domače industrije v primerjavi s tujimi proizvajalci na domačem trgu. Temelj za določitev novih uvoznih koeficientov bodo za tujo opremo nižje cene domačih strojev in druge opreme, kakor so bile dosedanje. To je velikega pomena za vrednost osnovnih sredstev vsega našega gospodarstva, ker vplivajo na formiranje cen končnih izdelkov podjetij, ki uvažajo opremo.

Ekonomsko izenačenje pogojev za prodajo domače in tuje opreme na našem trgu je nujno, ker je dosedanja praksa pokazala, da je uvoz opreme za investitorja rentabilnejši kakor nakup teh izdelkov v domači industriji. Instrumenti oblikujejo visoke cene domačih strojev ne glede na rentabilnost proizvodnje v razmerju do cen, ki jih priznava svetovni trg. Pri tem ima najvažnejšo vlogo težnja za visokim dobičkom, ki izvira iz podjetij in njihovih komun zaradi deleža pri razdelitvi tega dobička. To vodi do absurda, da imajo posamezna podjetja dolga meseca velike zaloge strojev z visokimi cenami zaradi vključitve velikega dobička, čeprav bi z znižanjem cen vsaj delno ublažila svoje finančne težave.

Visoki dobiček

Lani je povprečen dobiček znašal 24% v skupnih dohodkih podjetij strojegradnje. Letos je dobiček nižji in znaša v prvem polletju okrog 20% ter je rezultat zmanjšane realizacije. V primerjavi z inozemskim trgom je

ta dobiček strojegradnje povsok tudi za industrije z največjimi izkušnjami in najnižjimi stroški proizvodnje.

Vsaka analiza stroškov proizvodnje domače strojegradnje pokaže v primerjavi z industrijo razvitih držav nizko produktivnost in pretirano visoke cene, ki jih naše gospodarstvo ne bo sprejelo, ko se bo obseg proizvodnje razširil in ko se bo domača industrija začela oskrbovati pretežno iz naše strojegradnje.

Stališče nekaterih komun

Družba bo tudi z investicijskimi intervencijami, da se bodo podjetja strojegradnje približala evropskemu povprečju stroškov proizvodnje, to pa pomeni mnogo manjši odpadki, nižji splošni (fiksni) stroški na enoto proizvoda, specializacijo v proizvodnji itd. Toda tudi ta pot k rešitvi ima svoje meje. S tem morajo računati podjetja strojegradnje zaradi lastnega interesa, posebno pa njihove komun. Posamezni okrajni ljudski odbori zahtevajo, ne da bi se poglabili v probleme podjetij strojegradnje, da obdržijo podjetja visoke stopnje dobička. Pri izdelavi družbenega plana za prihodnje leto večina podjetij znižuje cene, temu pa nasprotujejo ljudski odbori. Delavski svet »Prvomajske« v Zagrebu je predlagal znižanje cen za 30% za vse stroje, temu pa je nasprotoval ljudski odbor zaradi svojega deleža pri dobičku in da bi se ta akcija ne razširila tudi na druga podjetja. Če bomo nadaljevali s tako lokalno politiko vzdrževanja visokih cen za domačo opremo, lahko v bližnji bodočnosti pričakujemo, da bodo vsi investitorji zahtevali vsjo opremo iz uvoza.

Smisel ukrepov v strojegradnji je, da s povečanjem kupne moči za investicijske potrebe gospodarskih organizacij, po drugi strani pa s političko znižanja cen za proizvode strojegradnje omogočimo poživitev tržišča investicijske opreme in večjo zaposlenost podjetij strojegradnje. Pri tem je treba pripomniti, da so tudi nekateri dosedanj instrumenti izpodbujali težnjo po visokem dobičku. S tem v zvezi se dela na tem, kakor smo že omenili, da bi prišlo do določenih popravkov.

Razumljivo je, da tiči vendarle največji uspeh v izkoriščanju notranjih rezerv, ki jih same gospodarske organizacije lahko najdejo v proizvodnem procesu.

Vse to skupaj bo imelo večvrstni vpliv na gospodarstvo: izboljšala se bo prodaja strojev in druge opreme, tržišče bo bolj urejeno, pospešena bo mehanizacija industrije, kmetijstva, gradbeništvu in prometa, s tem pa bo tudi povečana delovna produktivnost, ki je osnovni pogoj za nadaljnji razvoj gospodarstva in za izboljšanje materialnih pogojev življenja.

Milutin Mijatović